

Kyrkrundan

#jubileum400

#Jubileum 400

Kyrkrundan är en del av projektet #Jubileum400.

Från sommaren 2018 till sommaren 2019 genomförs #jubileum400 – ett jubileumsår som uppmärksammar färdigställandet av Halmstads slott och Varbergs fästning. Det övergripande temat är 1600-talet och Hallands långa historia som ett gränsland. När vi lär oss om svensk historia får vi inte veta så mycket om hur det var i Halland – eftersom Halland i långa perioder varit danskt och då ingår i den danska historieskrivningen. Vi vill göra Hallands historia mer känd och under #jubileum400 kan många vara med och berätta den historien med olika perspektiv och på olika platser i Halland.

Jubileet omfattas av föreläsningar, guidningar, öppet hus på Halmstad slott, konsert, teaterpjäs med mera. Musik, mat, hantverk, byggnader, människoöden, allt ryms inom jubileet! Samarrangörer är Kultur i Halland, Länsstyrelsen i Hallands län, Hallands konstmuseum och Hallands kulturhistoriska museum.

Följ vad som händer på *Instagram @jubileum400* eller *jubileum400* på Facebook! Medverkande evenemang samlas också på www.regionhalland.se/jubileum400.

För mer information besök Länsstyrelsen eller Region Hallands

hemsida: <https://www.lansstyrelsen.se/halland/kalenderhandelser>

<http://regionhalland.se/kultur/>

Vid frågor kontakta oss på Länsstyrelsen:

Telefon växel: 010 – 224 30 00. Fax: 010 – 224 31 10

Epost: halland@lansstyrelsen.se

Öppettider

Kyrkornas öppettider kan variera, ni finner dem på Svenska kyrkans hemsida

The churches opening hours may vary, you can find them at the Swedish church homepage.
Öppningszeiten der Kirche können variieren, Sie finden sie auf der Website der schwedischen Kirche.

www.svenskakyrkan.se

Välkomna till denna kyrkrunda, som tar er med på en tur runtom i Halland. Här kan ni uppleva kyrkokonst från Hallands danska tidsperiod.

I detta häfte finner ni ett litet urval av alla de vackra kyrkor som finns i Halland. Denna guide fokuserar på dansk kyrkokonst och inventarier med fysiska fragment, som bibelcitrat eller symboler från dansk tid under perioden år 1550–1650, i den halländska historien.

Alla är varmt välkomna att njuta av vårt rika kulturarv, i den stilla oas som är kyrkornas miljöer.

Halland belonged to Denmark until 1645. This guide takes you around the county to experience church art from the Danish period.

In this guide you will find a small selection of all the splendid churches in Halland. The guide focuses on churches with art and inventories with remaining Danish fragments, such as bible quotations and symbols, between the years 1550-1650.

Very welcome to enjoy this rich cultural heritage!

Der Regierungsbezirk Halland gehörte bis 1645 zu Halland. Dieses Büchlein führt Sie quer durch die Region. Hier können Sie Kirchenkunst und Inventarien aus der dänischen Zeit von ca. 1550-1650 erleben, welche in den Kirchen von Halland erhalten geblieben sind.

Seien Sie herzlich willkommen und genießen Sie unser reiches Kulturerbe in der stillen Oase kirchlicher Umgebung.

1	Alfshögs kyrka	sidan 8
2	Askome kyrka	sidan 10
3	Drängsered kyrka	sidan 12
4	Eldsberga kyrka	sidan 14
5	Gällared kyrka	sidan 16
6	Hanhals kyrka	sidan 18
7	Kinnareds kyrka	sidan 20
8	Okome kyrka	sidan 22
9	Onsala kyrka	sidan 24
10	Rolfstorp kyrka	sidan 26
11	Stamnared kyrka	sidan 28
12	Torpa kyrka	sidan 30
13	Tönnersjö kyrka	sidan 32

Ett stort tack till Inga Lindén Nilsson

Inga har skrivit böckerna som kyrkrundan bygger på:

- Medeltida träskulptur i Hallands kyrkor
- Medeltida konstarv i Hallands kyrkor
- Predikstolar och altaruppsatser i Hallands kyrkor

Kyrkrundan är skriven och sammanställd av antikvarie
Roberth Olofsson under en projektanställning på
Länstyrelsen i Halland, år 2018.

Samtliga interiörbilder är tagna av fotografen Jonas Gerdle/Halmstad.

Grafisk utformning: Tecknargården/Willy Lindström.

Hallands kyrkor har förändrats många gånger under århundradena. Reformationen under 1530-talet innebar stora förändringar. Katolicismens bildspråk togs bort och i vissa fall målades interiören vit. Predikan fick en central roll i gudstjänsten. Från slutet av 1500-talet finns bevarade predikstolar som under 1600-talet blev alltmer praktfulla.

Genom den kyrkoantikvariska ersättningen och Svenska kyrkans insatser kan det kyrkliga kulturarvet bevaras, användas och utvecklas.

Kyrkorna i Halland är ofta byggda och präglade av tiden efter Halland blev svenskt. Men inuti byggnaderna finns spännande inventarier från 1600-talet och ända tillbaka till dansk medeltid. Ett urval av dessa vill vi under #Jubileum400 uppmärksamma och lyfta fram.

After the reformation many churches in Halland was altered. Due to religious beliefs of the protestants, the interior of the churches was painted in white.

Today they are restored to their original magnificent colours.

Thanks to conservation grants from the Swedish state and efforts by the Swedish church, this heritage can still be enjoyed by everyone.

Während der Reformation wurden viele vormals katholische Kirchen in Halland protestantisch tt geweiht. Aufgrund der religiösen Ansichten der Protestanten wurde das Innere der Kirchen in diesem Zuge weiß getüncht. Heute jedoch sind die Kirchen gemäß ihrer ursprünglichen Ausgestaltung mit prachtvollen Farben restauriert.

Dank der Denkmalschutzbehörde und des Einsatzes der Schwedischen Kirche als tüchtige Konservatoren, konnten Teile der Kirchenkunst wiederhergestellt werden, die sich heute bewundern lassen.

Alfshögs kyrka

På platsen fanns tidigare en kyrka i romansk stil från medeltiden. Kyrkan revs år 1901 och istället uppfördes den nygotiska kyrkan som står på platsen idag, efter ritningar av Adrian C. Peterson och Carl Crispin.

Predikstolen är från mitten av 1600-talet i renässansstil och är rikt dekorerad. I predikstolens fem sidor går det att se sniderier som föreställer Jesus i mitten och evangelisterna bredvid på vardera sida.

Den ståtliga altarpopsatsen är från år 1653 och är uppbyggd i tre våningar efter renässansens principer. De förgyllda träsniderierna är i en praktfull barockstil, med ett antal stiliserade figurer. Nederst vid figurerna med drakhuvud finns det ett danskt bibelcitat. Målningen föreställer sista måltiden, det går att identifiera Judas i en röd mantel som håller en pengapung.

Besöks- och postadress: Alfshögs kyrka, 31164 Vessigebro

Telefon: +46 346-23051

Alfshög church was built in 1901-03 by the architect Adrian C. Peterson and Carl Crispin. Originally there was a medieval church in the same place. The pulpit from the 17th century is richly decorated in renaissance style. The painting portrays Jesus and the evangelists.

The retable was made in the 17th century in a splendid baroque style. Below the figures with dragonheads you can see a Bible quotation in Danish.

Die Kirche von Alvshög wurde 1901-03 nach einem Entwurf der Architekten Adrian C. Petersen und Carl Crispin errichtet. Sie ersetzte eine frühere Kirche aus dem Mittelalter an gleicher Stelle.

Die Kanzel im Renaissancestil stammt aus dem 17. Jh. und ist reich verziert. Schnitzereien stellen Jesus und die vier Evangelisten dar.

Der stattliche Altaraufsatz stammt aus dem 17. Jh. Er verfügt über vergoldete Dekorationen im Barockstil. Unten bei den Figuren mit Drachenköpfen ist ein Bibelzitat auf Dänisch angebracht.

S. Marcus.

2 Askome kyrka

Den medeltida kyrkan brann ner på 1500-talet och ersattes med en träkyrka. Dagens kyrka i vitrapad gråsten byggdes år 1780 efter ritningar av Johan Friedrich Röhr. Ritningar på den här tiden godkändes av Överintendentsämbetet i Stockholm.

Predikstolen är från 1600-talets början i dansk Kronborgsstil från Næstved eller Holbæk. Den pryds

Besöksadress: Askome kyrka,
311 65 VESSIGEBRO

av fyra olika motiv som är scener ur bibeln, bl.a. när herdarna får se Jesubarnet eller lärjungarna som bevittnar Kristi himmelfärd. Den kommer troligen från kyrkan på Halmstad slott, som lades ned i slutet av 1700-talet.

Altaruppsatsen är från 1620-talet, enligt renässansens principer med tre våningar och krön. Dekorationerna är också i dansk Kronborgsstil med kungahuset Olden-

burgs färger, rött och blått. Överst på altaruppsatsen står Kristus med den danska fanan. Målningarna vid altaruppsatsens sidor visar Moses och Aron.

Askome church was built in the 18th century according to a model by the architect Johan Friedrich Röhr. The model had to be approved by the government in Stockholm. The first medieval church in Askome was made of wood and burned to the ground in the 16th century.

The pulpit from the start of 17th century, was made in the Danish Kronborgs style. The sides of the pulpit depicts scenes from the bible.

The retable from the 17th century was made according to renaissance principles, with three stories and a crown. It was made with the colors of the Danish royal house of Oldenberg, red and blue. On top of the crown Jesus is holding the Danish flag.

Die Kirche von Askome wurde im 18. Jh. von Johan Friedrich Röhr entworfen und gebaut. Die erste Kirche aus dem Mittelalter war im 16. Jh. niedergebrannt.

Die Kanzel im dänischen „Kronborg“-Stil stammt aus dem 17. Jh. und wird von Bibelszenen verziert. Die Kanzel wurde vermutlich für die Kirche im Schloss von Halmstad geschaffen, welche jedoch Ende des 18. Jh. abgerissen wurde.

Der Altaraufsatz aus dem 17. Jh. ist nach den Prinzipien der Renaissance in drei Ebenen aufgebaut. Er ist in den Farben des Königshauses von Oldenburg, rot und blau, gehalten. Der Aufsatz wird von Jesus Christus, der eine dänische Fahne hält, gekrönt.

3 Drängsered kyrka

Namnet Drängsryth kommer från 1200-talet, vilket i sin tur blir dräng och ryd som betyder röjning samt slutligen ordet red som härstammar från Hallands danska tid. Drängsereds kyrka är den tredje byggnaden som står på platsen. Den uppfördes år 1783 och fick namn efter Sveriges dåvarande drottning Sophia Magdalena.

Predikstolen är från 1628 i renässansstil. Den har fyra sidor som bär sniderier av änglar och bladornament. Den bär en text på äldre danska hämtad från danska kyrkobilabeln år 1588–89, Jesaja 52.

En spansk Mikaelsskulptur från 1500-talet står vid trappans uppgång.

Besöksadress: Drängsered Kyrka, 314 98 TORUP.

Telefon: +46 345 - 200 04

Drängsered church was built in the 18th century and is named after the queen of Sweden at the time, Queen Sophia Magdalena. In medieval times the pronunciation for the community in Danish was "Drængsryth".

The pulpit was made in the beginning of the 17th century. It's in renaissance style with wood carvings of leaves and angels. Just below the ornamentation is a bible quotation from the Danish church bible from 1588-89, more specifically: Jesaja 52.

By the stair leading up to the pulpit there is a Spanish statue of Michael from the 16th century.

Die Kirche von Drängsered wurde im 18. Jh. errichtet und nach der damaligen schwedischen Königin Sophia Magdalena benannt. Im Mittelalter hieß der Ort auf Dänisch „Drængsryth“.

Die Kanzel von 1628 im Renaissancestil ist mit Schnitzereien von Engeln und Blattornamenten verziert. Den Baldachin zierte ein Bibeltext aus der dänischen Übersetzung von 1588-89: Jesaja 52.

Eine spanische Michaels-Skulptur aus dem 16. Jh. steht am Treppenaufgang.

4 Eldsberga kyrka

Eldsberga kyrka från 1100-talet är en av Hallands bäst bevarade romanska kyrkor. Kyrkan har byggts om i omgångar, år 1892 fick den ett stentorn och så sent som år 1954 byggdes sakristian till.

Eldsberga kyrka är från 1100-talet i romansk stil och är en av Hallands bäst bevarade romanska kyrkor. Kyrkan har byggts om i omgångar, år 1892 fick den ett stentorn och så sent som år 1954 byggdes sakristian till. Själva byggnaden ligger högt i landskapet och fungerade förr som ett riktmärke för sjöfarten.

Predikstolen är tillverkad i Danmark år 1614, utförd i senrenässansstil. En trappa leder upp till den firsidiga predikstolen. Varje sida har en evangelist som står som friskulptur. Utsmyckningen förhöjs även av utsökta sniderier, lejonmaskaroner och ädelstenornament.

Det finns en dansk bibeltext som lyder: ”Sanderlige sanderlige siger jeg eder der som nog holder mit ord hand skall icke se döden evinderlig” Johannes 8 kap.

I Absiden finns det delvis bevarade kalkmålningar från 1200-talet som föreställer scener ur den yttersida domen.

Besöksadress: Prästvågen 1,
305 97 ELDSBERGA.
Telefon: +46 35-179700

Eldsberga church from the 12th century was built in Romanesque style. The church has changed appearance during the years and the latest add-on was the stone tower in the 19th century. It also functioned as a beacon for ships at sea, due to its elevated position in the landscape.

The pulpit was made in Denmark in the beginning of 17th century. On the sides of the pulpit, there are free standing sculptures of the evangelist, lions' faces, carvings that look like precious stones and a Danish bible quotation: John, chapter 8. You can also see partly restored frescos from the 13th century that depicts judgment day.

Die Kirche von Eldsberga, erbaut im romanischen Stil im 12. Jh., ist eine der besterhaltenen romanischen Kirchen Hallands. Sie wurde im Lauf der Zeit immer wieder umgebaut, im 19. Jh. wurde der steinerne Turm hinzugefügt. Das Gebäude liegt hoch über der Landschaft und diente der Seefahrt als Landmarke.

Die Kanzel wurde 1614 in Dänemark im Stile der Spätrenaissance gebaut. Die Seiten verfügen über freistehende Skulpturen der Evangelisten, Löwenhäupter und Edelstein-Ornamente. Es gibt ein dänisches Bibelzitat aus Johannes, Kap. 8.

In der Apsis finden sich noch teilweise erhaltene Kalkmalereien aus dem 13. Jh., die Szenen vom Jüngsten Gericht darstellen.

5 Gällared kyrka

Kyrkan byggdes om och förlängdes 1831. Möjligen ingår rester från en medeltida kyrka. Tornet tillkom 1856 efter ritningar av Johan Adolf Hawerman.

Predikstolen är fyrsidig, skuren i ek från år 1651. Det är endast korgen med de fyra sidorna som finns kvar från originaluppsättningen, resten har bytts ut eller lagts till vid renoveringar.

Altaruppsatsen är från år 1651 efter renässansens principer med skulpturer som är mer i barockstil. Uppsatsens första våning har nattvardens instiftelseord på danska. I mitten finns en målning av den sista måltiden. Ovan och under målningen finns två av nattvardens instiftelser, uppdelad på de två danska bibeltexterna.

Besöksadress: Gällared, 311 61 Ullared. Telefon +46 346 - 340 27

Gällared church was built in 19th century after drawings by Johan Adolf Hawerman. Some parts of the walls are said to be from the old medieval church. The pulpit was made from oak in the 17th century. It's been heavily restored and only four sides with paintings on them are original.

The retable is from the middle of the 17th century, made after renaissance principles, with decoration in baroque style. There are two texts in Danish, it's the bible quotations about taking communion.

Man nimmt an, dass Teile der Kirche von Gällared aus dem Mittelalter stammen. Die jetzige Kirche wurde 1831 errichtet und im Jahr 1856 um den Turm nach Zeichnungen von Johan Adolf Hawerman ergänzt.

Die Kanzel wurde 1621 aus Eiche gebaut. Nur die vier Seiten sind noch im Original erhalten, der Rest wurde im Zuge von Renovierungen ergänzt oder ausgetauscht.

Der nach den Prinzipien der Renaissance gestaltete Altaraufsatz von 1652 verfügt über Skulpturen im Barockstil und zwei Bibelzitate auf Dänisch zum letzten Abendmahl.

6 Hanhals kyrka

Hanhals kyrka ligger idag enskilt i skogen, men har en gång varit en central plats i socknen. Den uppfördes på 1200-talet och byggdes ut med ett rundat kor på 1700-talet. Den övergavs när en ny kyrka byggdes år 1894, men som brann ner 1936. Då rustades den gamla kyrkan upp och återinvigdes år 1940.

Predikstolen är från 1600-talet i renässansliknande stil. Den har en duvblå färg och är delvis dekorerad med blomstermotiv som har en allmogeliknande stil.

Altaruppsatsens mittenparti är från början ett altarskåp från ca 1400-talet med medeltida triptyk som föreställer scener ur Marias kröning, vilket kommer från Lübeck i Tyskland. De skulpterade scenerna är en bra storlek och syns nästan från alla bänkraderna. Motiven ger ett levande intryck, där Maria har gyllene jungfruligt hår och röd klänning. Altaruppsatsen är restaurerad och tillbyggd 1769 vilket är en datering som går att se idag. Över och under de ursprungliga sniderierna går det att se dansk text som lyder; "Gud till aerre Kircken till beprydelse haffuer, Hederlig oc vellaerd Mand, Herr Carolus Suendson, Pastor oc Sogneherre till" (forsätter under sniderierna) "Kongsbacca oc Hanhals sogner med fine sognemend, ladet REPARERA oc stoffe denne ALTARTAFLE. N:M:B.p"

Besöksadress: Natanaels v. 15,
439 73 FJÄRÅS

Hanhals church was built in the 13th century. The church was closed during the 19th century, but reopened again in 1940.

The pulpit is in renaissance style, from the 17th century. It has light blue color and flower decoration, a common style among commoners at the time.

The retable is from 15th century with a triptych depicting the coronation of the virgin Mary. It was probably made in Lubeck, Germany. Just above and below the carvings there are Danish texts dedicated to a priest named "Carlous Suendenson", it says he repaired the carvings.

Die Kirche von Hanhals wurde im 13. Jh. errichtet. Gottesdienste fanden dort bis zur Errichtung der neuen Kirche 1894 und nach deren Zerstörung durch ein Feuer wieder ab 1940 statt.

Die Kanzel stammt aus dem 17. Jh. Sie hat eine taubenblaue Farbe und ist mit Blumenmotiven im ländlichen Stil verziert.

Der Altaraufsatz war ursprünglich ein Kabinett mit mittelalterlichem Triptychon, das Szenen der Krönung Marias zeigt und wurde wahrscheinlich in Lübeck erschaffen. Ober- und unterhalb der Schnitzereien befindet sich eine dänische Inschrift welche dem Priester Carolus Suen-denson gewidmet ist. Dieser hatte eine Renovierung in Auftrag gegeben.

7 Kinnareds kyrka

Kyrkan restes på 1200-talet, det finns delar i muren kvar från den första kyrkan men ombyggnationer på 1700-talet präglar dagens utformning, med ett vapenhus som tillkom år 1866. Det finns fragmentariska vägg- och takmålningar från 1600- och 1700-talen som tagits fram vid restaureringar.

Predikstolen är från 1632, tresidig i renässansstil. Den satt tidigare på den södra sidan i långhuset men flyttades år 1843. Det mittersta fältet bär Christian IV:s monogram, han var kung över Danmark och Norge år 1588–1648. Kungens valspråk var ”Regna Firma Pietas”, fromhet styrker rikena. Det var en religiös kung som menade att fromhet i livshållning leder till en stark nation. Han regerade i 60 år vilket är den längsta regeringstiden för en kung i Danmark. Vissa kallar Christian den fjärdes regeringstid för en guldålder. I fälten på sidorna av monogrammet finns det danska textfragment varav ett utav dessa lyder; ”Mine faar höre min röst oc jeg kender dem oc de følge mig oc jeg gifwur dem det evige lifff oc de skule aldrig forfaris oc ingen skal slide dem aff min hand”. Detta är ett bibelcitat från Christian den III:s bibel.

Det finns även skulpturer som Madonnan och barnet från 1400-talet samt ett triumfkrucifix från 1300-talet.

Besöksadress: Kyrkbolsvägen, 314 95 KINNARED. Telefon: 0345-200 04

Kinnared church has parts from the 13th century but got its shape mostly during the 18th century. There are fragments of restored paintings from earlier periods inside the church.

The pulpit in renaissance style was made in the first half of the 17th century. In 1846 it was moved from the south wall to the north. It carries an emblem, the monogram From Christian IV, king of Denmark and Norway. King Christians proverb went; "Regna Firma Pietas". Which means; piety Strengthens the nation. By the sides of the monogram there are quotations from Christian the III's bible.

You can also see a sculpture of Mother Mary and the child from 15th century, as well as a crucifix on the wall from the 14th century.

Die Kirche von Kinnared wurde im 13. Jh. errichtet und bekam im 18. Jh. durch einen Umbau ihre heutige Gestalt. Es sind Fragmente von Wand- und Bodengemälden aus früheren Epochen erhalten, die im Zuge einer Restaurierung zum Vorschein kamen.

Die Kanzel von 1632 im Stil der Renaissance befand sich ursprünglich an der südlichen Wand des Kirchenschiffs. 1846 wurde sie an der nördlichen Wand aufgestellt. Sie ziert das Monogramm von Christian IV, König von Dänemark und Norwegen. Sein Leitspruch lautete „Regna Firma Pietas“ – Frömmigkeit stärkt die Nation.

Es gibt eine Skulptur von der Madonna und dem Kind aus dem 15. Jh. sowie ein Triumphkreuz aus dem 14. Jh.

8 Okome kyrka

Kyrkan uppfördes år 1891 i Nygotisk stil av arkitekten Adrian C. Peterson. Den gamla medeltida kyrkan revs år 1890. Från den gamla kyrkan följde det med en sevärd dopfunt från 1300-talet i sandsten med olika motiv som scener från Jesu barndom och odjursliknande figurer.

Predikstolen påstås vara en kopia av en predikstol från en kyrka i Skåne. Kopian gjordes enligt uppgift på initiativ av kyrkoherden Laurentius A. Lund, som blev förflyttad från Skåne till Okome år 1636. Den är i barockstil och rikt dekorerad, där relieftavlorna visar scener ur Jesu Passionshistorien. Predikstolen tros vara tillverkad

av en nordhalländsk mästare som hette Ludovicus Sommerweis, som också ska ha gjort predikstolen i Värö kyrka i Halland. En "Sogne Prest, kierckeverd" omnämns och finns skrivet på båda predikstolarna i både Okome och Värö.

Altaruppsatsen är i snidad ek från år 1636, uppbyggd enligt renässansens principer med inslag av barock i dekorationerna. Det finns text på danska och latin i de tre partierna.

Besöksadress: 31 164 Vessige.
Telefon: +46 346 23 051

Okome church was built by the architect Adrian C. Peterson in the 19th century, in neo-gothic style. There is a font made of sandstone from the 14th century with depictions of childhood of Jesus Christ and some monster like figures.

The pulpit is said to be a copy from a church in Skåne. Priest Laurentius A. Lund came to Okome year 1638 and ordered the pulpit from a master craftsman named Ludovicus Sommerweis.

The retable is made from oak in the first half of the 17th century with decoration in baroque style. There are both texts in Latin and Danish in the three section of the retable.

Die Kirche von Okome wurde 1891 im neugotischen Stil vom Architekten Adrian C. Peterson errichtet. Aus der vorherigen Kirche gibt es noch ein Taufbecken aus Sandstein mit Darstellungen der Jugend Jesu sowie ungeheuerähnlichen Figuren aus dem 14. Jh.

Die Kanzel soll eine exakte Kopie der Kanzel einer Kirche in Skåne sein. Der Priester Laurentius A. Lund kam 1636 nach Okome und gab eine Kopie der Kanzel seiner alten Kirche in Skåne in Auftrag. Sie wird Handwerksmeister Ludovicus Sommerweis zugeschrieben.

Der Altaraufsatz von 1636 ist aus Eiche geschnitzt. Die Dekoration ist im barocken Stil gestaltet und es finden sich Bibelzitate auf Latein und Dänisch.

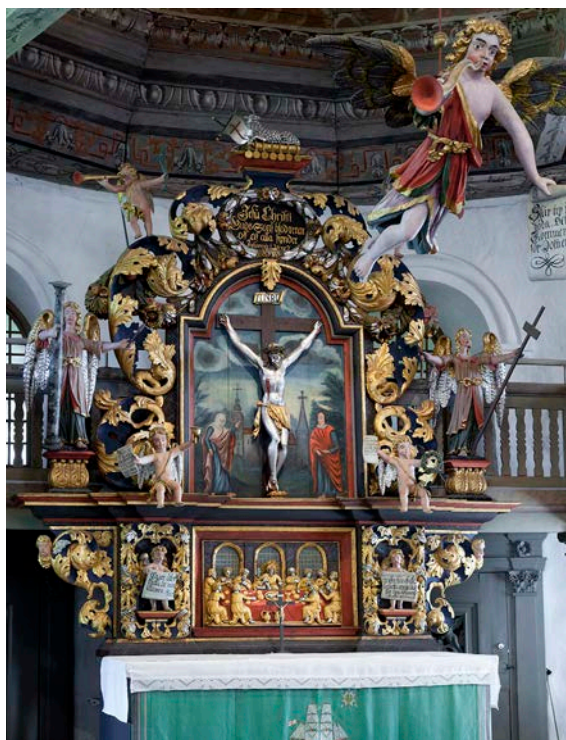
9 Onsala kyrka

Namnet Onsala går troligen tillbaka till en offerlund vigd åt Asatrons gud Oden. Platsen blev sedan ett tempel tillägnat guden. På medeltiden kallades halvön Othaensalea som idag blivit Onsala, vilket betyder Odens sal eller Odens tempel. Den medeltida kyrkan som fanns på platsen byggdes om på 1600-talet till en rik barockinteriör. Kyrkans rika interiör finns mycket tack vare donationer från redare, och den lukrativa sjöfarten som är en stor del av Onsalas historia. Redare och kaparkaptenen Lars Gathenhjelm blev adlad år 1715, han och hustrun Ingelas gravkor finns i kyrkan.

Predikstolen är från 1500-talet och är ett bra exempel för den italienska renässansens inflytande på den nordiska snidarkonsten. Den sexsidiga predikstolen är dekorerad med drakar, blomstermönstrade portaler, girlander och reliefer som föreställer Jesu passionstid. Den har texter på

både danska och latin. Predikstolen sitter även på den södra sidan, enligt dansk tradition.

Altaruppsatsen är från år 1698 och utförd av Marcus Jäger d.ä. Den är snidad i furu och är i rikt dekorerad barockstil. Takmålningar är exceptionella i diskreta färger och föreställer frälsningshistorien, målningarna är daterade till 1700-tal.

Besöksadress:

Prästgårdsvägen 16,
439 31 ONSALA.

Telefon: +46 300-56 95 00

Onsala church has a medieval heritage. It was heavily reconstructed and got a lavish baroque interior in the 17th century. The name Onsala means Odins hall or Odins temple, since Onsala had a sacrificial grove devoted to the pagan god Oden, which dates back to 1000 AD. In the middle ages, it was called Othaensalea.

The rich interior of the church is much thanks to donations from shipowners. Shipping is an important part of the history of Onsala. The pulpit from the 16th century is a good example of influences from the Italian renaissance in Nordic woodcarving artistry, with texts in both Latin and Danish.

The retable is made by Marcus Jäger, made from pinewood in the end of the 17th century, in a richly decorated and gilded baroque style.

Die mittelalterliche Kirche von Onsala wurde im 17. Jh. zu einer aufwändig eingerichteten Barockkirche umgebaut. Der mittelalterliche Name Othaensalea bedeutet so viel wie Odins Tempel.

Das reiche Interieur ist vor allem Spenden seitens erfolgreicher Seefahrer zu verdanken. Die Schifffahrt hat einen Großteil der Geschichte Onsalas geprägt.

Die Kanzel stammt aus dem 16. Jh. ist ein gutes Beispiel für den Einfluss der Renaissance auf das nordische Kunsthandwerk. Sie ist mit Bibelinschriften auf Latein und Dänisch verziert.

Der Altaraufsatz, 1698 von Markus D. Jäger aus Fichte hergestellt, ist im reichhaltig verzierten Barockstil gehalten.

10 Rolfstorp kyrka

Kyrkan är från 1200-talet i romansk stil, år 1817 blev det en korskyrka och år 1927 tillkom kyrktornet i sten. Både predikstolen och altarpuppssatsen är från år 1655, efter renässansens principer och i barockstil, med danska inskriptioner. De är tillverkade av mästaren Jonas Abilla.

När Jonas Abilla år 1655 tilverkar kyrkans inventarier hade Halland varit svenskt i tio år. Efter freden vid Bromsebro år 1645 pantsattes Halland till Sverige i 30 år, för att sedan bli helt svensk efter freden vid Roskilde år 1658. Perioden där emellan kan ses som en övergångsperiod, där Halland sakta gick från danska till svenska. Därför finns det bibelcitats på danska även från den tid då Halland precis hade blivit svenskt.

Predikstolen har målningar med bl.a. scener som föreställer Jesu gripande, korsfästelse och uppståndelse. Den pryds även av groteska figurer på den första nivån. Under renoveringar på 1800-talet flyttades predikstolen från den södra till den norra väggen i långhuset. Altarpuppssatsen har detaljerade scener ur Jesu passionshistoria med mycket förgyllningar som gör uppsatsen imponerande.

Det finns målningar bevarade från 1300 och 1400-talet. Inuti ett av fönstren går det att se rosor under maj månad. Det har vuxit upp en rosbuske inuti muren.

Besöksadress:

Kyrkvägen, 243297 Rolfstorp.

Telefon: 0340-66 40 86

Rolfstorp church has a Romanesque style, built in the 13th century. Both the pulpit and retablo were made in the year 1655 in baroque style, by a master craftsman named Jonas Abilla. By year 1655, Halland had been Swedish for ten years after a peace treaty was signed at Bromsebro. Even though the county belonged to Sweden, thanks to "patronusrätten" or pratonuslaw, Danish priests could still have their sermons in Danish. That is why we can find some Danish text fragments from that period. It ended in 1658, when all churches were converted to the Swedish language.

The pulpit has six sides, with paintings that depicts the crucifixion and the resurrection, among others. The retablo has a lot of gilded detail that makes it a striking centerpiece in the church. Inside one of the windows there is a rosebush growing.

Die romanische Kirche von Rolfstorp wurde im 13. Jh. errichtet und im Laufe der Jahrhunderte erweitert.

Altaraufsatz und Kanzel wurden 1655 im Barockstil nach den Prinzipien der Renaissance vom Meister Jonas Abilla errichtet und verfügen über dänische Inschriften.

Die sechseckige Kanzel stellt die Passion Christi dar. Sie wurde von südlichen an die nördliche Wand des Kirchenschiffs verschoben. Der Altaraufsatz mit seinen reichen Vergoldungen dominiert den Raum.

Durch die Mauer ist ein Rosenbusch in eines der Seitenfenster gewachsen. Er soll sehr alt sein und blüht im Mai.

11 Stamnared kyrka

På platsen har det stått en kyrka sedan medeltiden. Den nuvarande kyrkan invigdes år 1917 sedan den äldre kyrkan från 1835 brunnit ned. Tack vare en hängiven församling lyckades många inventarier från 1600-talet räddas undan branden i den gamla kyrkan.

Predikstolen är gjord i ek och har fyra sidor, utförd i renässansstil.

Fälten på sidorna pryds av drakhuvuden med en nordisk design som omger målningar av exempelvis Moses med lagtavlorna eller Jesus med handen upphöjd för en välsignelse gest. Det finns även ett antal textfragment som ett lyder på danska: ”Jeg er kommen av kol de arme syndere till perminten oc icke de fromme”.

Altaruppsatsen är egentligen ett altarskåp som går att stänga igen. Detta var en del av gudstjänsten och när ceremonin startade öppnades skåpet som innehöll målningen av Kristi korsfästelse. Delar av skåpet kan vara äldre än 1600-tal, men är inte daterat. Altarskåpet renoverades kraftigt år 1673, efter den hade räddats från en brand. När den hittades på 1800-talet skrev konservator John Hedéus att den del som förmodat var från medeltiden, hade använts som golv i kyrktornet, men var trots detta väl bibehållet. Vid Målningen som föreställer Kristi korsfästelse går det att se ett danskt bibelcitat: Moses 1 Joh:1; ”Loven är given vid ved Moses, naade oc sandhed, et blefven ved Jesus Christus”

Besöksadress: Stamnared 234,
432 92 VARBERG.
Telefon: +46 340 - 64 11 40

 Stamnared church was built in 1917, on the foundation of a church which burned to the ground in 1915. Thanks to a devoted congregation, a lot of the inventory from the 17th century was saved from the fire.

The pulpit is made of oak in renaissance style with four sides, which is outlined by dragonheads attach to a Nordic design pattern. The pattern surrounds depictions of Jesus and Moses, among others. There are also Danish bible quotations.

The retable is really a cabinet that could be opened as a part of the sermons. Inside in the center there is a painting of the crucifixion. Some parts of the retable are thought to be from the 15th century. It was heavily restored in 1673, where parts of the cabinet was used as a floor in the church tower. The retable also has Danish bible quotations of Moses 1 Joh.

 Die Kirche von Stamnared wurde 1917 an gleicher Stelle der zwei Jahre zuvor niedergebrannten mittelalterlichen Kirche errichtet. Dank einer engagierten Gemeinde konnten große Teile des Inventars aus dem 17. Jh., welches sich in der alten Kirche befand, vor den Flammen bewahrt werden.

Die Kanzel aus Eiche im Renaissancestil hat vier Seiten. Sie ist mit Drachenköpfen und Mustern im nordischen Stil verziert, die Moses und Jesus einrahmen. Die biblischen Inschriften sind in dänischer Sprache gehalten.

Der Altaraufsatz konnte gemäß dem Kirchenkalender geöffnet und geschlossen werden. Im Inneren befindet sich ein Gemälde der Kreuzigung. Teile des Aufsatzes gehen auf die Zeit vor dem 17. Jh. zurück. Der Altaraufsatz wurde 1673 einer umfangreichen Restauration unterzogen. Es finden sich dänische Bibelinschriften.

12 Torpa kyrka

Kyrkan uppfördes på 1200-talet i romansk stil. Den rika interiören är en välbevarad miljö i vackra färger från olika historiska tider sedan 1200-talet. Kyrkan är byggd av gråsten och tegel. Teglet tros komma från Åskloster och kan ha varit tillverkat av munkarna som var verksamma där.

Predikstolen sitter på långhusets södra vägg enligt dansk tradition. Den är i typiskt 1600-tals renässansstil. Den har sex sidor i två våningar, där sidornas övre fält har evangelisterna. Ni finner Matteus i en grön mantel och röd livklädnad samt lejonet på golvet som är en representation av evangelisten. Målningen precis till höger föreställer evangelisten Lucas, här går det att se en ox vilande på golvet. Målningarna i nedre fälten föreställer kvinnor som representerar dygder, kvinnan som håller sitt barn står för kärleken.

Det finns en dansk text på baldakinen ovanför predikstolen som lyder: ”Raab högt spar icke oblöft din Röst for en basune Alt lund gör mitt Folk deres Öfvertrede af Jacobs för manum”.

Altaruppsatsen är i barockstil och är snidad i ek på 1680-talet. Det finns även en dopfunt daterad till 1300-talet, kalkmålningar från medeltiden och målningar från 1700-tal av konstnären Ditlof Ross.

Besöksadress: Torpa kyrkväg 6, 432 95 Varberg. Telefon: 0340-64 11 00

Die Kirche von Torpa wurde im 13. Jh. im romanischen Stil errichtet. Die Einrichtung zeigt eine schöne Farbgebung mit Einflüssen aus unterschiedlichen Epochen. Die Kirche ist aus Ziegeln errichtet, die in einem nahegelegenen Kloster hergestellt wurden.

Die Kanzel, gemäß dänischer Tradition an der Südwand des Kirchenschiffes gelegen, ist im typischen Renaissancestil des 16. Jh. gehalten. Die Gemälde bilden die Evangelisten ab. Auf dem Baldachin über der Kanzel findet sich ein dänisches Bibelzitat.

Der Altaraufsatz aus Eiche von 1680 ist im Barockstil gehalten. Das Taufbecken stammt aus dem 14. Jh. Es gibt Kalkgemälde aus dem Mittelalter und dem 18. Jh. von Ditlof Ross.

Torpa Church was built in the 13th century in Romanesque-style. It has a rich interior with art and decorations from different time layers. The church is made of bricks, which is believed to come from a local monastery at the time.

The pulpit is on the south wall according to Danish tradition. It's in renaissance style with six sides that has depiction of the evangelists.

The baldachin above the pulpit has a Danish bible quotation.

The retablo in baroque style is from the end of the 17th century, made from oak. There is a font from the 14th century and frescos from the middle ages and the 18th century, made by the artist Ditlof Ross.

13 Tönnersjö kyrka

Den lilla kyrkan i romansk stil är från 1100-talet och har byggts om i olika skeden. Senaste tillbyggnaden kom på 1850-talet då korsarmarna byggdes till. Då flyttades även predikstolen i långhuset från den södra till den norra vägen.

Predikstolen är från

år 1629, utförd i dansk Kronborgsstil. Den har fem sidor och är rikt dekorerad, med snidade framställningar av Jesus och evangelisterna. På nedre delen står evangelisternas namn och Salvator under Jeesreliefen betyder frälsaren. Namnen i förgyllda inskriptioner varvas av lejonmaskaroner. Mellan de fem sidorna finns joniska kolonner. Dessa bär upp en arkitrav med danska bibeltexten: "Sanderlige Sanderlige Der som trogen holder mit ord hand skal icke se döden evinnerligen".

Från Johannes kap 8.

Predikstolen i Eldsberga kyrka är också i Kronborgsstil och är väldigt lik den i Tönnersjö. Det kan ha varit samma konstnär som har snidat de båda. Kronborgsstilen kallades Christians den 4:es stil och var vanlig i början av 1600-talet.

Det finns även ett antal träskulpturer från medeltiden: Madonnan, Sankt Laurentius och Kristus i väntande.

Besöksadress: 305 97 Eldsberga

Tönnersjö church is a small church from the 12th century in Romanesque style. The pulpit from 1629 is in Danish Kronborg style with five sides that depicts the evangelists. Just above the colonnade there is a Danish bible quotation: John chapter 8.

The pulpit in Eldsberga church is in the same Kronborg style, unfortunately the artisans aren't identified. The Kronborg style was the style of Christian the fourth and it was a common style in Denmark in the 17th century.

There are also wooden sculptures of the Madonna, St Laurentius and Christ "in waiting", among others, from the middle ages.

Die Kirche von Tönnersjö ist eine

kleine Kirche im romanischen Stil aus dem 12. Jh. Die letzten Zubauten waren die Seitenschiffe um 1850, die der Kirche aus der Vogelperspektive die Form eines Kreuzes geben. Zeitgleich wurde auch die Kanzel von der Süd- an die Nordwand versetzt.

Die Kanzel von 1629 ist im dänischen Kronborg-Stil ausgeführt und hat fünf Seiten mit Bildern von Jesus und den Evangelisten. Am Baldachin findet sich ein dänisches Bibelzitat aus Johannes, Kap 8. Die Kanzel in der Kirche von Eldsberga wurde ebenfalls im Kronborgstil ausgeführt. Leider sind der oder die Handwerker unbekannt, aber sie beherrschten wirklich ihr Handwerk. Der Kronborgstil geht auf Christian IV zurück und war im 17. Jh. üblich in Dänemark.

Es gibt mittelalterliche Holzskulpturen u.a. der Madonna und von St. Laurentius.

Ordlista

Baldakin	Skyddande takkonstruktion.
Barock	Stilperiod mellan slutet av 1500-talet t.o.m. början av 1700-talet. Ursprung: Italien.
Friskulptur	Fristående skulptur som går att se från alla håll.
Kor	Delen av kyrkan där i regel altaret finns.
Korskyrka	Kyrka med ett tvärskepp, som ger kyrkan formen av ett kors.
Kronborgsstilen	Stilperiod under 1600-talet. Populär under Christian den 4:es regeringstid. Han var kung över Danmark och Norge.
Evangelisterna	Matteus, Markus, Lukas och Johannes. Lärjungarna som skrev evangelierna i Nya testamentet.
Renässans	Period från tidigt 1400-tal till omkring år 1600, då man menar att antikens kulturarv återuppväcktes. Renässansen utgick från Italien.
Renässans principer	En uppsättning principer för hur man ska bygga, måla, skriva osv.
Relief	Skulpterad bild på ett plant underlag.
Romansk	Europeisk stilperiod 900-talet t.o.m 1100-talet.
Triptyk	Konstverk som är indelat i tre delar.
Vapenhus	Förrummet där man lämnade vapnet innan mässan.

Tips

Förutom de kyrkor som är utvalda i denna guide finns det fler inventarier från dansk tid i Hallands kyrkor som härstammar från 1500 och 1600-tal som inte tas upp här. I boken Altaruppsatser och predikstolar av Inga Linden Nilsson går det att läsa mer om dessa.

Är ni intresserade av östdansk kultur från Halland under medeltiden så är Frilandsmuseet utanför Köpenhamn ett bra besöksmål.

Tips på andra kyrkor i Halland med rika inventarier:

Nösslinge kyrka.

St Nikolai kyrka, i Halmstad.

Svartå kyrka.

På Vinbergs gamla kyrkogård finns det en gravsten med en dansk text från 1600-talet.

Tips för vidare läsning:

Lindén Nilsson, Inga. Fil mag i konsthistoria. Medeltida träskulptur i Hallands kyrkor, Länsstyrelsen i Halland, Halmstad, 2007.

ISBN: 978 91 633 03982

Lindén Nilsson, Inga. Fil mag i konsthistoria. Medeltida konstarv i Hallands kyrkor, Inga Lindén Nilsson, Getinge, 2013. ISBN: 978 91 637 44990.

Lindén Nilsson, Inga. Fil mag i konsthistoria.ww Predikstolar och altaruppsatser i Hallands kyrkor: från 1575 till slutet av år 1600, Storartad, Halmstad, 2016. ISBN: 978 91 98188929.

Simmingskiöld, Stig & Larsson, Alrik, Kyrkvandring: bland Hallands äldsta kyrkor, Hallands nyheter, Falkenberg, 1986.

Våra kyrkor., Klarkullen, Västervik, 1990. ISBN: 91 971561 08.

#jubileum400

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN